

11. ANALIZA ABSENCJI CHOROBOWEJ W LATACH 2022–2023

Ewa Karczewicz, Agnieszka Sikora
(Zakład Ubezpieczeń Społecznych)

W 2023 r. rejestrowana absencja chorobowa wyniosła ponad 287 mln dni, zarówno z tytułu choroby własnej, jak i z tytułu opieki nad dziećmi czy nad innymi członkami rodziny. Absencja chorobowa to znaczące wyzwanie finansowe. Wydatki na absencję chorobową ogółem w 2023 r. wyniosły 26,7 mld zł (wzrost o 4,9% w stosunku do 2022 r.), z tego na zasiłki chorobowe finansowane z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wydatkowano 15,7 mld zł (były wyższe o 7,7%), a na wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy finansowane ze środków zakładów pracy i Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych – 11,0 mld zł (wzrost o 1,2%). Wydatki na absencję chorobową FUS pokrywał w 58,7%, w pozostałym zakresie wydatki ponosili pracodawcy i FGŚP.

W porównaniu do 2022 r. nastąpił wzrost o 1,5 p.p. udziału zasiłków finansowanych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w wydatkach na absencję ogółem (na rzecz wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy finansowanych ze środków zakładów pracy).

W *Rejestrze zaświadczeń lekarskich* zarejestrowano 27,0 mln wystawionych zaświadczeń lekarskich o czasowej niezdolności do pracy. W porównaniu do 2022 r. obserwujemy spadek liczby dni absencji chorobowej o 0,6%, przy niewielkim wzroście liczby zaświadczeń lekarskich o 0,2% (tj. o 50,5 tys. zaświadczeń).

Tabela 11.1. Absencja chorobowa w latach 2022–2023

Wyszczególnienie	Liczba dni absencji chorobowej		Liczba zaświadczeń lekarskich	
	Ogółem	w tym ubezpieczeni w ZUS	Ogółem	w tym ubezpieczeni w ZUS
w mln				
2022	288,8	253,2	27,0	25,2
2023	287,2	250,7	27,0	25,2
Dynamika				
2022 = 100	99,4	99,0	100,2	99,9

Ze względu na rodzaj okoliczności absencji w 2023 r. wystawiono:

- z tytułu choroby własnej 23,7 mln zaświadczeń lekarskich na łączną liczbę 273,5 mln dni absencji chorobowej. W porównaniu z 2022 r. liczba zaświadczeń lekarskich wzrosła o 0,6%, zaś liczba dni absencji chorobowej zmalała o 0,3%.
- z tytułu opieki nad dzieckiem 2,9 mln zaświadczeń lekarskich na łączną liczbę 11,2 mln dni. W porównaniu do 2022 r. zmalała liczba zaświadczeń o 4,6%, a liczba dni absencji chorobowej o 7,3%.
- z tytułu opieki nad innym członkiem rodziny 0,4 mln zaświadczeń, a liczba dni absencji chorobowej wyniosła 2,4 mln dni. Stanowiło to wzrost zarówno liczby dni z tego tytułu o 2,2%, jak i liczby zaświadczeń o 9,4% w porównaniu z 2022 r.

Tabela 11.2. Absencja chorobowa w latach 2022–2023 według okoliczności

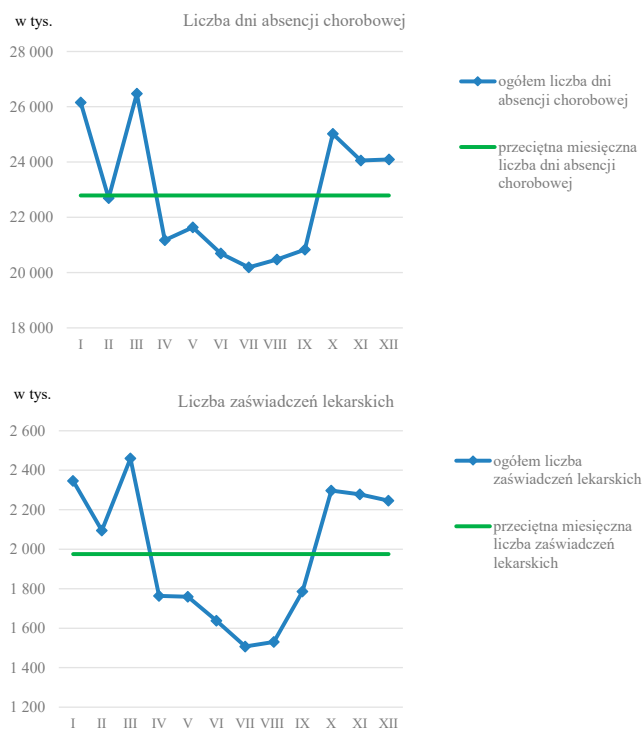
Wyszczególnienie	Liczba dni absencji chorobowej		Liczba zaświadczeń lekarskich		Przeciętna długość zaświadczenia lekarskiego	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
	w mln				w dniach	
Ogółem	288,8	287,2	27,0	27,0	10,70	10,62
z tytułu:						
choroby własnej	274,3	273,5	23,6	23,7	11,64	11,54
opieki nad dzieckiem	12,1	11,2	3,0	2,9	4,02	3,90
opieki nad innym członkiem rodziny	2,4	2,4	0,4	0,4	5,73	5,36

Podobnie jak w latach poprzednich, odnotowujemy sezonowość w absencji chorobowej. Największy szczyt wystawionych zaświadczeń lekarskich z tytułu choroby własnej miał miejsce w marcu 2023 r. – 2,5 mln zaświadczeń, tj. 10,4% ogółu zaświadczeń wystawionych z tytułu choroby własnej w 2023 r. W porównaniu do miesiąca poprzedniego oznacza to wzrost o 17,4%. Również znacząco rośnie liczba zaświadczeń lekarskich w styczniu, w październiku i w listopadzie, kiedy to w każdym z tych miesięcy wydawano z tytułu choroby własnej po 2,3 mln zaświadczeń.

Tabela 11.3. Absencja chorobowa z tytułu choroby własnej w poszczególnych miesiącach 2023 r.

Wyszczególnienie	Liczba dni absencji chorobowej		Liczba zaświadczeń lekarskich	
	Ogółem	w tym ubezpieczeni w ZUS	Ogółem	w tym ubezpieczeni w ZUS
	w mln			
I – XII 2023	273,5	237,3	23,7	21,9
I	26,2	22,7	2,3	2,2

Wyszczególnienie	Liczba dni absencji chorobowej		Liczba zaświadczeń lekarskich	
	Ogółem	w tym ubezpieczeni w ZUS	Ogółem	w tym ubezpieczeni w ZUS
	w mln			
II	22,7	19,7	2,1	1,9
III	26,5	23,0	2,5	2,3
IV	21,2	18,2	1,8	1,6
V	21,6	18,6	1,8	1,6
VI	20,7	17,8	1,6	1,5
VII	20,2	17,4	1,5	1,4
VIII	20,5	17,6	1,5	1,4
IX	20,8	18,1	1,8	1,7
X	25,0	21,9	2,3	2,1
XI	24,1	21,0	2,3	2,1
XII	24,1	21,0	2,2	2,1

Ryc. 11.1. Absencja chorobowa z tytułu choroby własnej w poszczególnych miesiącach 2023 r.

Ubezpieczeni w ZUS stanowili w 2023 r. populację, której wystawiono ponad 92% ogółu zaświadczeń lekarskich z tytułu choroby własnej na blisko 87% ogółu dni absencji z tego tytułu.

Tabela 11.4. Absencja chorobowa w latach 2022–2023 ubezpieczonych w ZUS

Wyszczególnienie	Liczba dni absencji chorobowej		Liczba zaświadczeń lekarskich		Przeciętna długość zaświadczenia lekarskiego	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
	w mln				w dniach	
Ogółem	253,2	250,7	25,2	25,2	10,1	10,0
w tym:						
z tytułu choroby własnej	239,0	237,3	21,8	21,9	11,0	10,8
Mężczyźni	103,2	103,5	9,7	9,7	10,6	10,7
Kobiety	135,8	133,8	12,1	12,2	11,2	11,0

W 2023 r. absencja chorobowa ubezpieczonych w ZUS kształtowała się następująco:

- 25,2 mln zaświadczeń lekarskich ogółem,
- 250,7 mln dni absencji chorobowej,

w tym:

- 21,9 mln zaświadczeń z tytułu choroby własnej,
- 237,3 mln dni absencji chorobowej z tych zaświadczeń,
- przeciętna długość zaświadczenia – 10,83 dnia.

Skumulowana w 2023 r. (od początku roku) przeciętna długość absencji chorobowej ubezpieczonych w ZUS wyniosła 33,14 dnia. Przy czym skumulowana absencja kobiet była dłuższa o ponad 3 dni od absencji mężczyzn (31,38 dnia dla mężczyzn i 34,65 dnia dla kobiet).

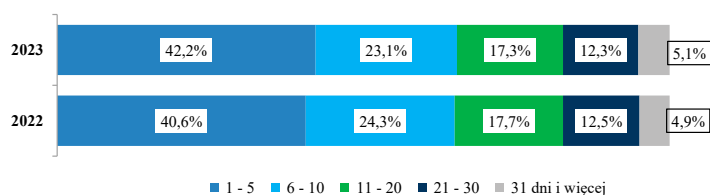
W 2023 r. przynajmniej jedno zwolnienie z tytułu choroby własnej wystawiono 7158,6 tys. ubezpieczonym. Z tej liczby ubezpieczonych 3859,7 tys. kobiet korzystało ze zwolnienia, stanowiły one 53,9% przebywających na zwolnieniach. Mężczyzn, którzy przynajmniej raz przebywali na zwolnieniu lekarskim, było 3297,5 tys. i stanowili oni 46,1% przebywających na zwolnieniach.

W 2023 r. obserwuje się zmiany w orzekanej długości absencji chorobowej. Przeważały zaświadczenia lekarskie wystawione na okres od 1 do 5 dni. Wysoki odsetek stanowiły również zaświadczenia wystawione na okres niezdolności od 11 do 30 dni. W porównaniu z 2022 r. udział zwolnień wystawianych na

okres od 1 do 5 dni wzrósł z 40,6% do 42,2%, w tym zaświadczeń jednodniowych z 5,8% do 6,6%. Zmniejszył się natomiast odsetek zwolnień o długości od 6 do 10 dni z 24,3% do 23,1%, jak również zaświadczeń o długości absencji od 11 do 30 dni z 30,2% do 29,6%. Oznacza to, że w 2023 r. o 1,6 p.p. zwiększył się odsetek zaświadczeń lekarskich o długości do 5 dni, a zmalał o 1,2 p.p. odsetek zaświadczeń lekarskich o długości od 6 do 10 dni.

Tabela 11.5. Liczba zaświadczeń lekarskich wystawionych w 2023 r. z tytułu choroby własnej osobom ubezpieczonym w ZUS według długości absencji chorobowej i płci

Wyszczególnienie	Liczba zaświadczeń lekarskich	liczba zaświadczeń o orzeczonej długości absencji chorobowej w dniach:					
		1–5	w tym: 1 dzień	6–10	11–20	21–30	31 dni i więcej
		w mln					
Ogółem	21,9	9,3	1,4	5,1	3,8	2,7	1,1
Mężczyźni	9,7	3,9	0,5	2,5	1,9	0,9	0,5
Kobiety	12,2	5,4	0,9	2,6	1,9	1,8	0,6

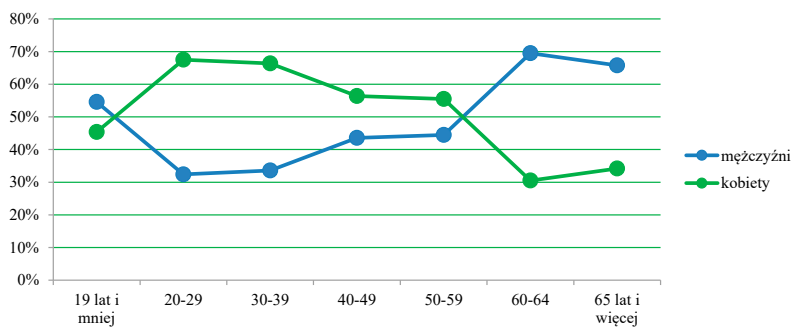
Ryc. 11.2. Struktura liczby zaświadczeń lekarskich według orzeczonej długości absencji chorobowej w latach 2022–2023

Analizując liczbę dni absencji chorobowej w korelacji z płcią i wiekiem ubezpieczonych widać wyraźnie zróżnicowanie pomiędzy przedziałami wieku. Najdłużej na zwolnieniach lekarskich przebywali ubezpieczeni w wieku pomiędzy 30. a 34. r. ż., odsetek liczby dni absencji wyniósł 14,0%. W przypadku absencji mężczyzn 12,8% dni absencji dotyczyło ubezpieczonych legitymujących się wiekiem między 60. a 64. r. ż., a 12,4% mężczyzn między 40. a 44. r. ż. W populacji kobiet najdłużej na zwolnieniach przybywały kobiety w wieku 30–34 lat, odsetek dni wykorzystanych przez ubezpieczone wyniósł 17,0%.

Tabela 11.6. Struktura dni absencji chorobowej z tytułu choroby własnej osób ubezpieczonych w ZUS według wieku i płci w latach 2022–2023

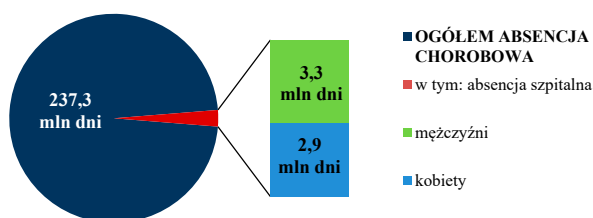
Wiek ubezpieczonego	2022			2023		
	Ogółem	mężczyźni	kobiety	Ogółem	mężczyźni	kobiety
	w odsetkach					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
19 lat i mniej	0,9	1,2	0,7	1,0	1,4	0,8
20–24	5,4	5,2	5,5	4,9	4,8	5,0
25–29	12,3	8,6	15,1	11,4	8,1	14,1
30–34	14,5	10,5	17,5	14,0	10,1	17,0
35–39	13,0	11,9	13,9	12,9	11,7	13,8
40–44	11,5	12,0	11,0	12,0	12,4	11,6
45–49	11,2	11,7	10,8	11,6	12,0	11,3
50–54	10,5	10,7	10,3	11,0	11,2	10,8
55–59	10,6	11,4	10,0	10,7	11,4	10,2
60–64	7,7	12,9	3,7	7,7	12,8	3,7
65 lat i więcej	2,6	4,0	1,5	2,8	4,2	1,7

Z kolei analizując liczbę dni absencji chorobowej według płci, zauważamy, że największa różnica wystąpiła w grupie wiekowej 60–64 lata, w której to liczba dni absencji chorobowej mężczyzn była ponad dwukrotnie większa od liczby dni absencji kobiet. W grupach wiekowych 25–29 lat (69,2% liczby dni), 30–34 lata (68,4% liczby dni) oraz 35–39 lat (60,4% liczby dni) absencja chorobowa kobiet znacznie przewyższała absencję mężczyzn pod względem jej długości.

Ryc. 11.3. Zaświadczenia lekarskie wystawione z tytułu choroby własnej ubezpieczonym w ZUS według wieku i płci w 2023 r.

W 2023 r. również dłużej przebywaliśmy w szpitalach. Liczba dni absencji chorobowej związana z hospitalizacją osób ubezpieczonych w ZUS stanowiła 2,6% absencji chorobowej ogółem i wyniosła 6180,0 tys. dni. Wystawiono 1385,5 tys. zaświadczeń lekarskich związanych z pobytem w szpitalu, co stanowiło 6,3% ogółu zaświadczeń.

W stosunku do 2022 r., absencja związana z hospitalizacją wzrosła o 7,5% dni, zaś liczba zaświadczeń szpitalnych była wyższa o 12,9%. Jednakże przeciętna długość niezdolności do pracy przypadająca na czas pobytu w szpitalu była niższa niż w roku poprzednim i wyniosła 4,46 dnia (w 2022 r. 4,69 dnia).

Ryc. 11.4. Absencja chorobowa szpitalna z tytułu choroby własnej osób ubezpieczonych w ZUS w 2023 r.

Od lat wyraźnie utrzymuje się przewaga zaświadczeń wydawanych kobietom. W 2022 r. wydano kobietom 55,5% zaświadczeń lekarskich, a w 2023 r. – 55,7%.

W analizie absencji chorobowej trudno nie zauważyć, jak duży wpływ na ogólną absencję oraz na absencję populacji kobiet ma niezdolność do pracy przypadająca w okresie ciąży. Udział liczby dni absencji chorobowej kobiet w ciąży w liczbie dni absencji ogółem (tj. absencji mężczyzn i kobiet) wyniósł w 2023 r. 14,5% (w 2022 r. – 16,0%), natomiast udział liczby dni absencji chorobowej kobiet w ciąży w liczbie dni absencji chorobowej kobiet wyniósł 25,8% (w 2022 r. – 28,2%). Co ósme zaświadczenie wystawione zostało w związku z niezdolnością przypadającą w okresie ciąży i ponad ¼ liczby dni absencji chorobowej kobiet wynikała z tytułu niezdolności przypadającej w okresie ciąży.

Na zaświadczeniu lekarskim informacją oznaczającą niezdolność przypadającą w okresie ciąży jest kod literowy B. Kodu B, na wniosek ubezpieczonej, lekarz nie umieszcza w zaświadczeniu lekarskim. Zgodnie z ustawą o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa podanie na zaświadczeniu lekarskim tego kodu jest informacją mającą wpływ na prawo do zasiłku chorobowego oraz na jego wysokość.

W 2023 r. liczba kobiet, które chociaż jeden dzień przebywały na zwolnieniu lekarskim oznaczonym kodem literowym „B” wyniosła 304,0 tys. (w 2022 r. – 336,2 tys.).

Ryc. 11.5. Absencja chorobowa kobiet z tytułu choroby własnej ubezpieczonych w ZUS w 2023 r.

Z tytułu niezdolności do pracy przypadającej w okresie ciąży kobietom ubezpieczonym w ZUS wystawiono 1,5 mln zaświadczeń lekarskich, zaś absencja chorobowa wyniosła 34,5 mln dni. W porównaniu do 2022 r. liczba zaświadczeń wystawionych z tego tytułu była niższa o 9,4%, a liczba dni absencji chorobowej o 10,0%. Absencja przypadająca w okresie ciąży stanowiła 25,8% dni absencji chorobowej kobiet i 12,1% liczby zaświadczeń lekarskich wystawionych kobietom. W 2022 r. wartości te wyniosły odpowiednio 28,2% i 13,5%.

Tabela 11.7. Liczba dni absencji z tytułu choroby własnej kobiet ubezpieczonych w ZUS według wieku w latach 2022–2023

Wiek ubezpieczonej	Absencja kobiet ogółem		Absencja kobiet w ciąży	
	2022	2023	2022	2023
w odsetkach				
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
19 lat i mniej	0,7	0,8	0,4	0,5
20–24	5,5	5,0	8,1	7,5
25–29	15,1	14,1	32,7	31,9
30–34	17,5	17,0	36,7	37,3
35–39	13,9	13,8	17,9	18,3
40–44	11,0	11,6	3,9	4,2
45–49	10,8	11,3	0,2	0,3
50 lat i więcej	25,5	26,4	0,0	0,0

Analizując absencję chorobową kobiet według wieku zauważamy, że najdłużej na zwolnieniu przebywały kobiety w wieku powyżej 50. r. ż. – 26,4% liczby dni wykorzystanej przez kobiety. W populacji kobiet, których niezdolność przypadała w okresie ciąży najwyższy odsetek 37,3% dni absencji chorobowej odnotowano dla kobiet w wieku między 30. a 34. r. ż. oraz w wieku 25–29 lat – 31,9% ogółu dni absencji chorobowej przypadającej w okresie ciąży.

Absencję z tytułu niezdolności do pracy przypadającej w okresie ciąży (zaświadczenia z kodem „B”) w 2023 r. powodowały najczęściej:

- opieka położnicza z powodu stanów związanych głównie z ciążą (O26) – 82,2% ogółu liczby dni absencji chorobowej kobiet niezdolnych do pracy w okresie ciąży (28,4 mln dni absencji), w 2022 r. było to 81,6%, tj. 31,3 mln dni absencji,
- krwawienia we wczesnym okresie ciąży (O20) – 4,9% (1,7 mln dni), w 2022 r. – 5,4%, tj. 2,1 mln dni,
- nadzór nad ciążą wysokiego ryzyka (Z35) – 2,4% (0,8 mln dni),
- cukrzyca w ciąży (O24) – 1,7% (0,6 mln dni),
- poród przedwczesny (O60) – 1,1% (0,4 mln dni).

Jakie były przyczyny chorobowe niezdolności do pracy, jakie jednostki chorobowe powodowały najdłuższą absencję całej populacji osób przebywających na zwolnieniach lekarskich w 2023 r.?

Analiza liczby dni absencji w korelacji z grupami chorobowymi wskazuje, że najdłuższą niezdolność do pracy powodowały:

- choroby układu mięśniowo-szkieletowego i tkanki łącznej – 17,0% (w 2022 r. – 16,4%), 40,4 mln dni,
- choroby układu oddechowego – 14,5% (w 2022 r. – 14,2%), 34,3 mln dni,
- ciąża, poród i połóg – 14,2% ogółu liczby dni absencji (w 2022 r. – 15,7%), 33,7 mln dni absencji chorobowej,
- urazy, zatrucia i inne określone skutki działania czynników zewnętrznych – 13,4% (w 2022 r. – 13,3%), 31,8 mln dni,
- zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania – 11,0% (w 2022 r. – 10,0%), 26,1 mln dni,
- jednostki chorobowe związane z COVID-19 – 1,1% (w 2022 r. – 2,1%), 2,6 mln dni absencji.

W zależności od płci czasową niezdolność do pracy powodowały inne jednostki chorobowe.

W populacji **mężczyzn** najdłuższą absencję powodowały:

- ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (J06) – 5,6% ogółu liczby dni absencji chorobowej mężczyzn (w 2022 r. było to również 5,6%),

- zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych (G54) – 5,0% (w 2022 r. – 5,6%),
- bóle grzbietu (M54) – 4,8% (w 2022 r. również 4,8%),
- inne choroby krążka międzykręgowego (M51) – 3,0% (w 2022 r. również 3,0%),
- ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie) (J00) – 2,9% (w 2022 r. – 3,0%).

W rankingu tym, na 26. miejscu znalazła się jednostka chorobowa COVID-19 (U07.1), stanowiąc 0,9% ogółu liczby dni absencji chorobowej mężczyzn (w 2022 r. było to 1,4%). Natomiast grypa (J10, J11) zajęła 41. miejsce, stanowiąc 0,5% ogółu liczby dni absencji chorobowej mężczyzn (w 2022 r. – 0,3%). Jest to ponad 1,5-krotny wzrost liczby dni absencji w stosunku do 2022 r., przy czym w przypadku grypy wywołanej zidentyfikowanym wirusem (J10) jest to blisko 4-krotny wzrost liczby dni absencji.

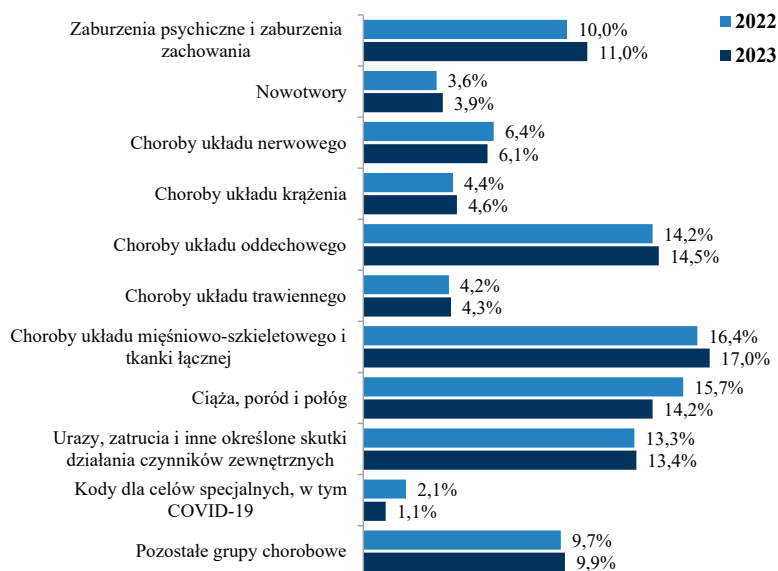
W populacji **kobiet**, od lat, najdłuższą absencję chorobową powoduje Opieka położnicza z powodu stanów związanych głównie z ciążą (O26) – 21,4% ogółu liczby dni absencji chorobowej kobiet (w 2022 r. było to 23,2%).

W dalszej kolejności są to:

- ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (J06) – 5,6% (w 2022 r. – 5,5%),
- reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne (F43) – 4,4% (w 2022 r. – 3,8%),
- zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych (G54) – 3,0% (w 2022 r. – 3,2%),
- bóle grzbietu (M54) – 2,8% (w 2022 r. – 2,7%).

W rankingu jednostek chorobowych powodujących najdłuższą absencję chorobową, COVID-19 (U07.1) znalazł się na 15. miejscu, stanowiąc 1,1% ogółu liczby dni absencji chorobowej kobiet (w 2022 r. było to 1,4%). Natomiast grypa (J10, J11) w rankingu tym zajęła 40. miejsce, stanowiąc 0,4% ogółu liczby dni absencji chorobowej kobiet (w 2022 r. – 0,2%). Jest to blisko 2-krotny wzrost liczby dni absencji w stosunku do 2022 r., a w przypadku grypy wywołanej zidentyfikowanym wirusem (J10) – 4,5-krotny wzrost liczby dni absencji.

W 2023 r. już nie COVID-19 stanowił najczęstszą przyczynę niezdolności do pracy. Absencja chorobowa związana z COVID-19 zmalała, natomiast wzrosła z tytułu Chorób układu oddechowego (J00-J99). Z tego tytułu zarejestrowano 6,8 mln zaświadczeń lekarskich na łączną liczbę 34,3 mln dni absencji chorobowej. Co stanowiło 30,8% ogółu liczby wystawionych zaświadczeń oraz 14,5% ogółu liczby dni absencji chorobowej. W porównaniu do 2022 r. oznaczało to wzrost liczby wystawionych zaświadczeń o 4,3% oraz liczby dni absencji chorobowej o 0,9%.

Ryc. 11.6. Struktura dni absencji chorobowej w latach 2022–2023 z tytułu choroby własnej osób ubezpieczonych w ZUS według grup chorobowych

W 2023 r. ponad połowę (tj. 57,2%) tych zaświadczeń wystawiono kobietom. Duży udział w zaświadczeniach wydanych z tytułu jednostek chorobowych w tej grupie chorobowej miały zaświadczenia wydane z tytułu Ostrego zakażenia górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (J06), wystawiono ich w 2023 r. 2,7 mln na łączną liczbę 13,2 mln dni. Liczba ta stanowiła 40,0% zaświadczeń lekarskich wystawionych w tej grupie chorobowej oraz 38,6% liczby dni absencji chorobowej. Na uwagę zasługuje również fakt, że w 2023 r. co ósme zaświadczenie lekarskie z tytułu choroby własnej wystawione zostało właśnie z tytułu Ostrego zakażenia górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (J06).

W porównaniu do 2022 r. liczba zaświadczeń z tytułu Ostrego zakażenia górnych dróg oddechowych (J06) wzrosła o 4,8%, a liczba dni absencji o 0,1%. Najczęściej zaświadczenia z tego tytułu wystawiano na krótki okres – od 1 do 5 dni (67,5% wszystkich zaświadczeń z tytułu tej jednostki chorobowej), w tym zaświadczenia jednodniowe stanowiły 4,5%. W 2022 r. udziały te kształtowały się odpowiednio 63,9% i 3,8%.

Mężczyznom najczęściej wystawiano zaświadczenia lekarskie z tytułu:

- ostrego zakażenia górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (J06) – 11,8% ogółu zaświadczeń wystawionych mężczyznom (w 2022 r. – 11,3%),

- ostrego zapalenia nosa i gardła (przeziębienie) (J00) – 7,4% (w 2022 r. – 7,5%),
- bólów grzbietu (M54) – 5,6% (w 2022 r. – 5,5%).

Na 10. miejscu rankingu znalazła się jednostka chorobowa COVID-19 (U07.1), stanowiąc 1,5% ogółu zaświadczeń wystawionych mężczyznom (w 2022 r. – było to 2,4%).

Wśród mężczyzn dominującą przyczyną chorobową 1-dniowych zaświadczeń lekarskich wydanych w 2023 r. było Ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie) – 9,9% zaświadczeń (w 2022 r. – 10,1%). Kolejnymi jednostkami chorobowymi były:

- ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (J06) – 8,7% (w 2022 r. – 8,0%),
- inne niezakaźne zapalenie żołądkowo-jelitowe i jelita grubego (K52) – 5,7% (w 2022 r. – 4,6%),
- dyspepsja (K30) – 2,6% (w 2022 r. – 3,0%),
- bóle grzbietu (M54) – 2,6% (w 2022 r. – 2,7%),
- ból w okolicy brzucha i miednicy (R10) – 2,5% (w 2022 r. – 2,4%),
- ostre zapalenie gardła (J02) – 2,1% (w 2022 r. – 2,2%).

Wśród jednostek chorobowych będących najczęstszą przyczyną wystawiania kobietom zaświadczeń lekarskich dominowały:

- ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (J06) – 12,8% (w 2022 r. – 12,2%),
- opieka położnicza z powodu stanów związanych głównie z ciążą (O26) – 9,8% ogółu zaświadczeń wystawionych kobietom (w 2022 r. – 10,8%),
- ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie) (J00) – 7,4% (w 2022 r. – 7,5%).

Jednostka chorobowa COVID-19 (U07.1) zajęła 9. miejsce w rankingu liczby zaświadczeń lekarskich wystawionych kobietom, stanowiąc 2,0% ogółu zaświadczeń wystawionych im w 2023 r. (w 2022 r. było to 2,7%).

Wśród kobiet jednostką chorobową generującą największą liczbę krótkich, 1-dniowych zaświadczeń lekarskich w 2023 r. było Ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie) (J00) – 8,3% zaświadczeń (w 2022 r. było to 8,7%). Kolejnymi znaczącymi jednostkami były:

- ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (J06) – 8,1% (w 2022 r. – 7,7%),
- inne niezakaźne zapalenie żołądkowo-jelitowe i jelita grubego (K52) – 4,6% (w 2022 r. – 3,8%),
- ból w okolicy brzucha i miednicy (R10) – 3,2% (w 2022 r. – 3,0%),
- dyspepsja (K30) – 2,4% (w 2022 r. – 2,7%),
- ostre zapalenie gardła (J02) – 2,1% (w 2022 r. – 2,2%),
- migrena (G43) – 2,0% (w 2022 r. – 1,8%).

Należy tu również wspomnieć o najczęstszych przyczynach chorobowych u kobiet w okresie ciąży. W rankingu jednostek chorobowych dominowały przede wszystkim:

- opieka położnicza z powodu stanów związanych głównie z ciążą (O26) – 82,2% ogółu liczby dni absencji chorobowej kobiet niezdolnych do pracy w okresie ciąży (28,4 mln dni absencji), w 2022 r. było to 81,6%, tj. 31,3 mln dni absencji,
- krwawienia we wczesnym okresie ciąży (O20) – 4,9% (1,7 mln dni), w 2022 r. – 5,4%, tj. 2,1 mln dni,
- nadzór nad ciążą wysokiego ryzyka (Z35) – 2,4% (0,8 mln dni),
- cukrzyca w ciąży (O24) – 1,7% (0,6 mln dni),
- poród przedwczesny (O60) – 1,1% (0,4 mln dni).

Z dniem 1 lipca 2023 r. odwołany został stan zagrożenia epidemicznego wprowadzony w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2. Nastąpił powrót do standardów sprzed pandemii.

W 2023 r. zarejestrowano 396,2 tys. zaświadczeń lekarskich wystawionych z tytułu jednostki chorobowej COVID-19 (U07.1) na łączną liczbę 2495,6 tys. dni absencji chorobowej. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba wystawionych z tego tytułu zaświadczeń lekarskich była niższa o 32,0%, natomiast liczba dni absencji chorobowej zmalała o 31,6%.

Najwięcej zaświadczeń lekarskich z tytułu choroby własnej COVID-19 (U07.1) zostało wystawionych w grudniu 2023 r. Liczba ta wyniosła 116,6 tys. zaświadczeń, co stanowiło 29,4% wszystkich zaświadczeń wystawionych w 2023 r. z tytułu COVID-19. Kolejną falę wzrostu absencji chorobowej odnotowano w marcu – 22,3% zaświadczeń lekarskich oraz 22,7% dni absencji.

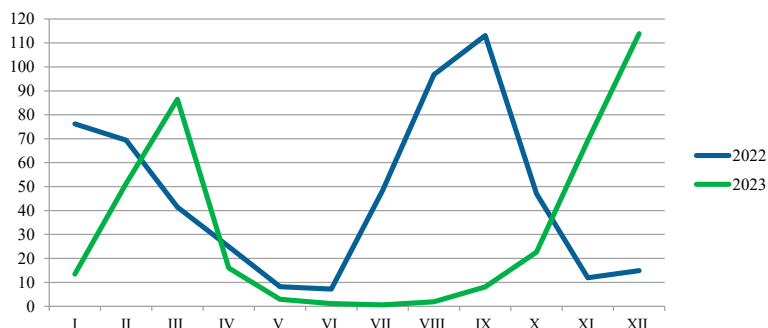
Tabela 11.8. Absencja chorobowa z tytułu choroby własnej COVID-19 w latach 2022–2023

Wyszczególnienie	Liczba dni absencji chorobowej				Liczba zaświadczeń lekarskich			
	Ogółem	w tym ubezpieczeni w ZUS	Ogółem	w tym ubezpieczeni w ZUS	Ogółem	w tym ubezpieczeni w ZUS	Ogółem	w tym ubezpieczeni w ZUS
	2022		2023		2022		2023	
w tys.								
I-XII 2023	3 650,9	3 438,2	2 495,6	2 426,5	582,5	559,5	396,2	387,5
I	504,0	448,8	90,1	87,2	81,4	76,2	13,8	13,5
II	422,2	376,3	345,6	336,8	74,5	69,4	52,3	51,3
III	238,6	220,8	567,7	553,2	43,4	41,4	88,3	86,5
IV	163,1	155,9	100,3	96,8	25,7	24,9	16,4	16
V	54,3	52,0	18,3	17,7	8,4	8,2	3,0	2,9

Wyszczególnienie	Liczba dni absencji chorobowej				Liczba zaświadczeń lekarskich			
	Ogółem	w tym ubezpieczeni w ZUS	Ogółem	w tym ubezpieczeni w ZUS	Ogółem	w tym ubezpieczeni w ZUS	Ogółem	w tym ubezpieczeni w ZUS
	2022		2023		2022		2023	
	w tys.							
VI	47,3	45,4	6,7	6,5	7,4	7,2	1,1	1,1
VII	324,5	312,3	4,1	3,9	49,8	48,4	0,6	0,6
VIII	658,3	632,1	12,1	11,5	99,9	96,8	1,9	1,9
IX	756,9	731,3	51,2	49,7	116,1	113,1	8,3	8,1
X	304,8	293,7	143,1	139,7	48,3	47,0	23,0	22,6
XI	77,9	74,7	446,0	433,8	12,3	11,9	70,7	69,2
XII	98,9	94,9	710,4	689,7	15,3	14,9	116,6	113,9

Ponad połowę (tj. 60,8%) zaświadczeń z tytułu COVID-19 (U07.1) wystawiono kobietom (w 2022 r. było to 57,2%). W przypadku liczby dni absencji chorobowej procent ten wyniósł 59,5% (w 2022 r. – 55,8%).

Najczęściej zaświadczenia lekarskie z tytułu COVID-19 (U07.1) wystawiano na okres od 1 do 5 dni niezdolności do pracy. Stanowiły one 43,3% wszystkich zaświadczeń, w tym 1,8% zaświadczeń jednodniowych. Na okres od 6 do 10 dni wystawiono 51,9% zaświadczeń lekarskich z tytułu COVID-19. Zaświadczenia wystawione na okres od 11 do 20 dni to 4,6% zaświadczeń. Powyżej 20 dni wystawiono 0,2% zaświadczeń lekarskich. W porównaniu z 2022 r. wzrosła – o 4,8 p.p. – liczba zaświadczeń od 6 do 10 dni niezdolności do pracy. Zmniejszyła się natomiast liczba zaświadczeń wystawionych na okres do 5 dni – o 3,0 p.p.

Ryc. 11.7. Liczba zaświadczeń lekarskich (w tys.) wydanych ubezpieczonym w ZUS z tytułu choroby własnej spowodowanej COVID-19 w poszczególnych miesiącach 2022 r. i 2023 r.

Zniesienie stanu zagrożenia epidemicznego spowodowanego zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, nie oznacza jednak, że ustąpiły choroby, które towarzyszyły chorobie podstawowej jaką był COVID-19. Nadal obserwuje się wzrost zachorowalności na choroby psychiczne, w tym zaburzenia depresyjne zarówno u dzieci, jak i u dorosłych.

W 2023 r. z tytułu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania zostało wystawionych 1,4 mln zaświadczeń lekarskich na łączną liczbę 26,1 mln dni absencji chorobowej. Stanowiło to 6,4% ogółu zaświadczeń lekarskich oraz 11,0% ogółu liczby dni absencji. W porównaniu z 2022 r. wydano o 8,7% więcej zaświadczeń lekarskich i o 9,5% większą liczbę dni niezdolności do pracy. Na przestrzeni roku najwięcej – 128,3 tys. zaświadczeń lekarskich wystawiono w październiku 2023 r., stanowiły one 9,1% wszystkich zaświadczeń wystawionych z tego tytułu, na łączną liczbę 2372,0 tys. dni.

Zaświadczenia lekarskie z tytułu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania najczęściej wystawiane były w związku z Reakcją na ciężki stres i zaburzeniami adaptacyjnymi (F43) – 33,9%, Epizodem depresyjnym (F32) – 17,9%, Zaburzeniami depresyjnymi nawracającymi (F33) – 8,7% oraz Innymi zaburzeniami lękowymi (F41) – 17,5%. Należy zaznaczyć, że Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne (F43) była przyczyną wzrostu o 12,0% liczby wystawionych z tego tytułu zaświadczeń lekarskich, a o 13,5% liczby dni absencji chorobowej.

Oprócz jednostek chorobowych związanych z Zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania (F00-F99) na absencję chorobową związaną z chorobami psychosomatycznymi miała wpływ jednostka chorobowa Złe samopoczucie, zmęczenie (R53).

W 2023 r. z tego tytułu zostało wystawionych 84,6 tys. zaświadczeń lekarskich na łączną liczbę 416,7 tys. dni. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba zaświadczeń wystawionych z tego tytułu wzrosła ponad 4-krotnie: z 61,8 tys. w 2019 r. do 261,0 tys. w 2021 r.; w następnych dwóch latach zmalała o 53,4% w 2022 r. i o 69,6% w 2023 r. do poziomu sprzed pandemii.

Poziom oraz zróżnicowanie przestrzenne absencji chorobowej zależą od wielu czynników. Absencja chorobowa jest głównie skorelowana ze stanem zdrowia społeczeństwa, ale też z poziomem i wydajnością opieki zdrowotnej. Na stan zdrowia ma wpływ stopień zurbanizowania i zanieczyszczenia środowiska naturalnego, ale również środowisko pracy, trwałość firm i miejsca pracy, likwidacja przedsiębiorstw i wynikające z tego bezrobocie, ponadto dostępność opieki nad dziećmi i rozwój infrastruktury usług społecznych o charakterze opiekuńczym.

W ostatnich latach na zróżnicowanie przestrzenne absencji chorobowej wywarło wpływ rozprzestrzenianie się pandemii.

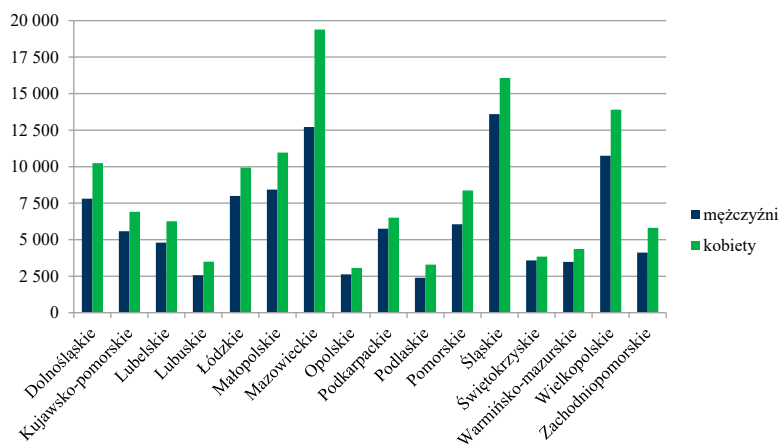
W 2023 r. najdłuższą absencję chorobową z tytułu choroby własnej osób ubezpieczonych w ZUS odnotowano w województwach: mazowieckim (13,5% ogólnej liczby dni absencji chorobowej), śląskim (12,5%) oraz wielkopolskim (10,4%).

Dynamika liczby dni i liczby wystawionych w 2023 r. zaświadczeń lekarskich wykazuje, że w większości województw nastąpił spadek obu tych wskaźników. Jedynie w województwach małopolskim, opolskim i świętokrzyskim obserwujemy poziom absencji chorobowej na zbliżonym poziomie do 2022 r.

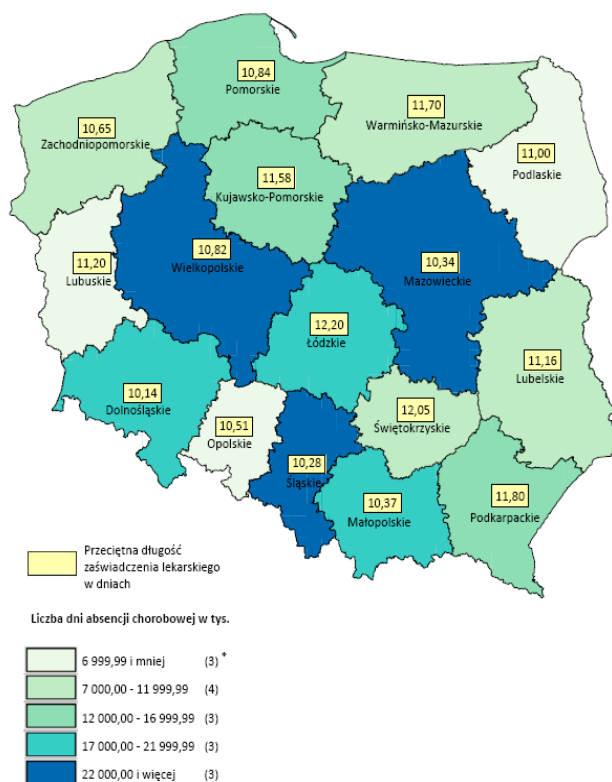
Przeciętna długość zaświadczenia lekarskiego w tych województwach wniosła odpowiednio: 10,34 dnia, 10,28 dnia, 10,82 dnia. Dłużej niż przeciętna ogółem (10,83 dnia), na zwolnieniach przebywali: ponad 12 dni mieszkańcy województwa łódzkiego i świętokrzyskiego, ponad 11 dni mieszkańcy województw kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, lubuskiego, podkarpackiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego.

Tabela 11.9. Absencja chorobowa z tytułu choroby własnej w 2023 r. według województw

Województwa	Liczba dni absencji chorobowej		Liczba zaświadczeń lekarskich		Dynamika liczby	
	w tys.	w %	w tys.	w %	dni absencji chorobowej	zaświadczeń lekarskich
					rok poprzedni = 100	
OGÓŁEM	237 309,7	100,0	21 912,2	100,0	99,3	100,4
w tym:						
Dolnośląskie	18 050,2	7,6	1 780,2	8,1	99,6	100,7
Kujawsko-pomorskie	12 495,8	5,3	1 079,2	4,9	98,3	98,6
Lubelskie	11 047,6	4,7	989,7	4,5	99,9	99,7
Lubuskie	6 067,2	2,6	541,8	2,5	99,8	101,4
Łódzkie	17 931,0	7,6	1 469,5	6,7	98,1	98,6
Małopolskie	19 390,5	8,2	1 869,1	8,5	100,3	102,6
Mazowieckie	32 106,0	13,5	3 103,8	14,2	99,2	101,2
Opolskie	5 687,9	2,4	541,1	2,5	101,3	101,1
Podkarpackie	12 257,5	5,2	1 038,9	4,7	99,8	100,9
Podlaskie	5 696,9	2,4	517,8	2,4	98,4	97,8
Pomorskie	14 426,8	6,1	1 331,4	6,1	99,5	101,3
Śląskie	29 675,4	12,5	2 888,0	13,2	99,4	100,3
Świętokrzyskie	7 414,7	3,1	615,4	2,8	100,2	102,2
Warmińsko-mazurskie	7 841,8	3,3	670,4	3,1	98,3	98,9
Wielkopolskie	24 659,0	10,4	2 278,3	10,4	99,1	99,5
Zachodniopomorskie	9 930,1	4,2	932,6	4,3	99,8	100,8

Ryc. 11.8. Liczba dni absencji chorobowej (w tys.) w 2023 r. z tytułu choroby własnej osób ubezpieczonych w ZUS według płci i województw

Ryc. 11.9. Liczba dni absencji chorobowej w 2023 r. z tytułu choroby własnej osób ubezpieczonych w ZUS według województw wraz z przeciętną długością zaświadczenia lekarskiego

Tabela 11.10. oraz ryc. 11.10. ilustrują rozkład liczby dni absencji chorobowej z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wybranymi grupami chorobowymi w poszczególnych województwach. Te wybrane grupy chorobowe generowały w 2023 r. 84,7% ogółu dni absencji chorobowej.

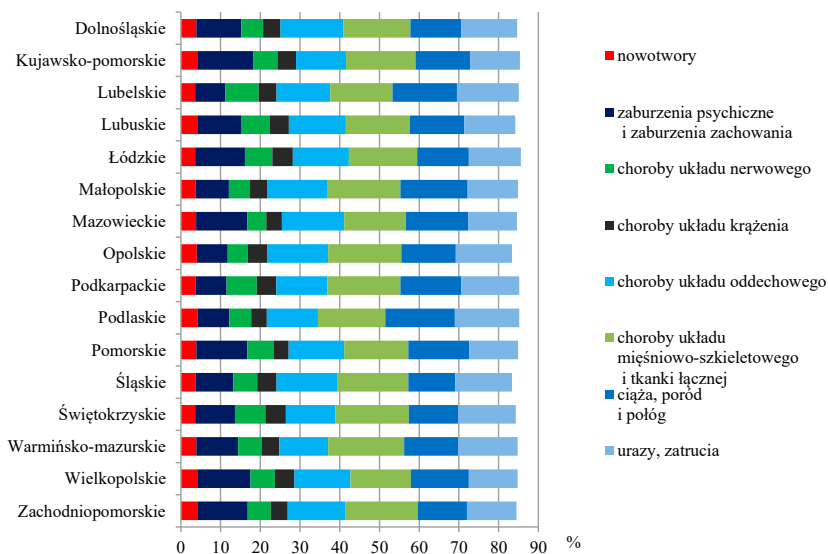
W 2023 r. najwyższy udział liczby dni absencji chorobowej w większości województw odnotowano w odniesieniu do chorób układu mięśniowo-szkieletowego i tkanki łącznej. Najdłużej z tego tytułu przebywali mieszkańcy województw warmińsko-mazurskiego (19,1% dni absencji w tym województwie), małopolskiego (18,5%), opolskiego (18,4%), podkarpackiego (18,4%), świętokrzyskiego (18,5%) oraz zachodniopomorskiego (18,2%). Długą absencję chorobową powodowały choroby związane z ciążą, porodem i położeniem. Najdłużej z tego tytułu na zwolnieniu przebywały kobiety w województwach lubelskim (16,2% liczby dni w województwie), małopolskim (16,9%) i podlaskim (17,5%).

Udział liczby dni absencji chorobowej z tytułu chorób układu oddechowego w każdym z województw kształtował się na poziomie od 12,3% do 15,8%. Najwyższy odsetek odnotowano w województwach dolnośląskim (15,8%) i mazowieckim (15,7%) liczby dni absencji w każdym z tych województw. W przypadku zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania największą liczbę dni niezdolności do pracy odnotowano w województwie kujawsko-pomorskim (14,2% dni absencji chorobowej w tym województwie) i w województwie wielkopolskim (13,4%).

Tabela 11.10. Struktura liczby dni absencji chorobowej z tytułu choroby własnej ubezpieczonych w ZUS wybranych grup chorobowych według województw w 2023 r.

Województwa	Ogółem liczba dni absencji chorobowej	w tym:							
		no- wo- twory	zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania	choroby układu nerwowe- go	choroby układu krąże- nia	choroby układu oddech- owego	choroby układu mięśniowo- szkieletowego i tkanki łącznej	ciąża, poród i po- łóg	urazy, zatruc- cia
w odsetkach									
OGÓŁEM	100,0	3,9	11,0	6,1	4,6	14,5	17,0	14,2	13,4
w tym:									
Dolnośląskie	100,0	3,9	11,3	5,5	4,4	15,8	16,9	12,8	14,1
Kujawsko- pomorskie	100,0	4,1	14,2	6,0	4,7	12,6	17,5	13,7	12,6
Lubelskie	100,0	3,6	7,6	8,4	4,5	13,5	15,7	16,2	15,6
Lubuskie	100,0	4,1	11,0	7,2	4,9	14,3	16,2	13,6	12,9
Łódzkie	100,0	3,6	12,5	6,9	5,2	14,1	17,2	13,0	13,1

Województwa	Ogółem liczba dni absencji chorobo- wej	w tym:							
		no- wo- twory	zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania	choroby układu nerwo- wego	choroby układu krąże- nia	choroby układu oddech- owego	choroby układu mięśniowo- szkieletowego i tkanki łącznej	ciąża, poród i po- łóg	urazy, zatruc- cia
w odsetkach									
Małopolskie	100,0	3,7	8,4	5,3	4,3	15,1	18,5	16,9	12,7
Mazowieckie	100,0	3,8	12,9	4,8	3,9	15,7	15,6	15,7	12,2
Opolskie	100,0	4,0	7,8	5,0	5,0	15,3	18,4	13,7	14,2
Podkarpackie	100,0	3,7	7,8	7,6	4,9	12,9	18,4	15,3	14,6
Podlaskie	100,0	4,2	8,0	5,5	3,9	12,9	17,0	17,5	16,2
Pomorskie	100,0	3,9	12,8	6,6	3,8	14,0	16,2	15,3	12,3
Śląskie	100,0	3,7	9,5	6,0	4,9	15,4	17,8	11,8	14,3
Świętokrzyskie	100,0	3,6	10,0	7,7	5,1	12,5	18,5	12,4	14,5
Warmińsko- mazurskie	100,0	3,9	10,5	6,0	4,4	12,3	19,1	13,6	15,0
Wielkopolskie	100,0	4,1	13,4	6,2	4,9	14,1	15,2	14,6	12,3
Zachodniopo- morskie	100,0	4,3	12,5	5,8	4,3	14,5	18,2	12,4	12,5

Ryc. 11.10. Struktura liczby dni absencji chorobowej ubezpieczonych w ZUS z tytułu choroby własnej z powodu wybranych grup chorobowych i według województw w 2023 r.